Boom juridisch
Postbus 85576
2508 CG Den Haag
T (070) 330 70 33
E info@bjv.nl
I www.boomjuridisch.nl

EstateTip

Review

Afl. 2019-35

13 november 2019

Paula, denk je wel aan de Pauliana...? Rechtbank Rotterdam 25 september 2019, ECLI:NL:RBROT:2019:7531

Ook in de erfrechtelijke sferen duikt de pauliana-spelregel wel eens op. Of moet ik schrijven *vooral* in de erfrechtelijke sferen?

Het stieffamiliegevaar druipt van de onderhavige Rotterdamse casus af. In het erfrechtelijk rollenspel deden immers ook kinderen van de eerdere echtgenote van de overledene mee. Om maar gelijk in de juiste sfeer te komen beginnen we met de eerste woorden van de notaris-executeur:

‘Uit de nalatenschap van hun moeder hebben de kinderen van mevrouw een erfdeel tegood. Dat erfdeel was niet opeisbaar zolang haar echtgenoot leefde. Ik wil u verzoeken om inlichtingen te geven over de afwikkeling en de uitbetaling van genoemde vorderingen.’

We voelen al wat spanning. Erflater is voorafgaand aan zijn geregistreerd partnerschap (gemeenschap van goederen) tweemaal eerder gehuwd geweest. De erfrechtelijke toon is gezet. De laatste liefde was opgebloeid in een verzorgingstehuis. De jongere van het koppel was medewerkster in het verzorgingstehuis, een populaire plek voor een erfrechtelijke date. Bij *de oudere* hoorde het bouwjaar 1921, *de jongere* was van het bouwjaar 1961. Erfrechtelijke liefde kent vooral geen leeftijdsgrenzen. De oudere heeft bij testament beschikt over zijn nalatenschap. Van deze nalatenschap maakte een woning met garage in Rotterdam onderdeel uit, vrij van hypotheek. De jongere is als enig erfgenaam benoemd in het testament van de oudere, onder de last om twee legaten uit te keren. De betreffende nalatenschap is beneficiair aanvaard.

Er was wel – indachtig de meerdere huwelijken – al het een en ander op erfrechtelijk gebied voorafgegaan in het leven van de oudere. Een eerdere, inmiddels overleden echtgenote had als volgt beschikt in haar testament (1984), waarin samengevat stond:

- dat zij al haar baten toedeelt aan haar echtgenoot (ouderlijke boedelverdeling),
- onder toekenning aan haar kinderen van een geldvordering op de langstlevende,
- deze geldvordering te verminderen met begrafenis-, taxatie- en boedelkosten en te vermeerderen met een rente van 6% vanaf de datum van overlijden van de echtgenoot tot aan de datum van overlijden;
- dat deze geldvordering opeisbaar wordt bij het overlijden van haar echtgenoot,
- met de bepaling dat ter berekening van het saldo van de nalatenschap de baten zullen worden gewaardeerd naar de waarde op de sterfdag.

De woning werd na het overlijden verkocht aan een vastgoedbedrijf (belanghebbende is een vakantieviend van de jongere) voor een bedrag van € 150.000, welke woning werd doorverkocht en geleverd aan een derde voor € 290.000. Toen de kinderen vroegen om betaling van hun erfrechtelijke vorderingen kregen ze tot hun schrik te horen dat de nalatenschap van de oudere niet voldoende activa bevatte om de vorderingen van de kinderen te voldoen.

De rechtbank heeft reeds bewezen geacht dat men wist of behoorde te weten dat van de verkoop en levering op 1 juni 2015 van het huis benadeling van de kinderen in hun verhaalsmogelijkheden het gevolg zou zijn, waarbij in aanmerking wordt genomen het verschil tussen de verkoopprijs van € 150.000 en de WOZ-waarde van € 260.000. De rechtbank komt in het licht hiervan met een stukje juridische techniek:

‘Voor paulianeus handelen ingevolge artikel 3:45 Burgerlijk Wetboek is niet vereist dat de handeling wordt verricht terwijl de hoogte van de vordering die daardoor niet of niet volledig kan worden voldaan, bekend is. Voldoende is dat wetenschap bestaat omtrent benadeling van degene die de vordering bezit, waarvoor wetenschap omtrent het bestaan van die vordering noodzakelijk is. De rechtbank acht deze voorshands bewezen geachte wetenschap niet ontzenuwd door de afgelegde verklaringen.’

Duidelijk. Realiseer u dat de woning een veel hogere WOZ-waarde (€ 260.000) had dan de verkoopprijs. Dit brengt de rechtbank uiteindelijk – na het wegen van allerlei feiten en verklaringen – tot het volgende oordeel:

‘Wel toewijsbaar is de vordering om te verklaren voor recht dat de koopovereenkomst met betrekking tot de woning, gesloten tussen [eiseres] en [gedaagde], is vernietigd op grond van handelen in strijd met het bepaalde in artikel 3:45 Burgerlijk Wetboek. Dit brengt een *relatieve nietigheid* mee, nu de woning door het vastgoedbedrijf is geleverd aan derden en niet is komen vast te staan dat deze derden niet te goeder trouw waren. *De vernietiging mist daardoor goederenrechtelijk effect; in plaats daarvan ontstaat een verplichting tot schadevergoeding [...]. De paulianeuze handelingen van [eiseres] en [gedaagde] kwalificeren tevens als onrechtmatig handelen in groepsverband, zodat zij hoofdelijk aansprakelijk zijn voor de daaruit voortvloeiende schade.*’ (Curs. BS)

U ziet, paulianeus handelen kan overal opduiken, ook in het leven van de estate planner, die immers regelmatig in aanraking komt met allerlei erfrechtelijke vorderingen uit het verleden. Of, zoals het in de wereld van de estate planning regelmatig heet: een gewaarschuwd adviseur telt voor twee. En wie de erfrechtelijke smaak van de pauliana te pakken heeft, verwijs ik als uitsmijter naar Rechtbank Midden-Nederland 24 mei 2019, ECLI:NL:RBMNE:2019:2313, zulks indachtig de *legitimar* als schuldeiser:

‘Dit tekort wordt onder meer veroorzaakt doordat erflaatster heeft moeten interen op haar vermogen door belastingafdrachten en eigen bijdragen voor het verzorgingstehuis, maar zeker ook door *giften* die zij heeft gedaan. Deze giften kunnen worden aangemerkt als onverplichte eenzijdige rechtshandelingen en hebben de positie als schuldeiser van de erfgenamen van erflater daadwerkelijk benadeeld. Erflaatster en ook X behoorden dit te weten. X heeft ter rechtvaardiging van die giften gesteld dat deze te maken hadden met het feit dat zij als enige van de kinderen de verzorging van erflaatster tot aan haar overlijden op zich heeft genomen en haar in de meest brede zin heeft ondersteund. Dit moge zo zijn, maar dit maakt de

rechtshandelingen niet minder onverplicht en de schenkingen niet minder Paulianeus. Dat betekent dat de giften vernietigbaar zijn. De rechtbank leest het subsidiaire petitum aldus dat eisers vorderen dat de rechtbank die giften zal vernietigen. De rechtbank zal dit doen. Dit betekent dat aan de verschuiving van het bedrag van € 18.600,00 uit het vermogen van erflaatster naar dat van geen geldige titel meer ten grondslag ligt en dat dit bedrag dus dient terug te keren in de boedel.’ (Curs. BS)

Paula, ik herhaal: ‘terug te keren in de boedel’.

Tot volgende week!

Prof. mr. dr. B.M.E.M. Schols

ScholsBurgerhartSchols Estate Planning
Radboud Universiteit Nijmegen

Boomjuridisch

www.scholsburgerhartschols.nl www.boomjuridisch.nl

© 2019 Boom juridisch | ScholsBurgerhartSchols

Hoewel de uiterste zorg is besteed aan de inhoud van *EstateTip Review* aanvaarden de uitgever en de redactie geen aansprakelijkheid voor onvolledigheid of onjuistheid.